НАСУСТРАЧ ПЯЦІГОДДЗЮ Б★Г★К★Т

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 3 (255) | ГОД V | БЕЛАСТОК, 15 СТУДЗЕНЯ 1961 ГОДА | ЦАНА 60 ГР.

Уладзімір Юзвюк-сакратар ГП БГКТ

26 лютага 1956 года ў Беластоку адбыўся І з'езд Беларускага грамадска - культурнага таварыства. З'езд гэты быў знамянальнай падзеяй у жыцці беларускага насельніцтва, пражываючага ў межах Польшчы. Ён стварыў беларускую арганізацыю, выпрацаваў напрамак яе дзейнасці, зацвердзіў статут і паклікаў улады Таварыства.

Неўзабаве міне пяць год ад гэтай даты. Невялікі гэта адрэзак часу, але дае ён магчымасць падвесці вынікі дзейнасці БГКТ.

Сустракаючы нашае пяцігоддзе, мы павінны разгарнуць шырокую дыскусію, у якой члены Таварыства ацанілі б дасягненні і недахопы арганізацыі.

За пяць год сваёй дзейнасці Таварыства мае вялікія дасягненні і мае поўнае права імі ганарыцца. Аднак з думкай аб яшчэ лепшай працы ў будучыні хачу сёння пагаварыць аб іншым.

Мне хочацца закрануць некалькі пытанняў працы БГКТ, якія або нявырашаны яшчэ, або цяжка рашаюцца.

Улічваючы патрэбы насельніцтва, ГП БГКТ накрэслівае кожны год шырокі план дзейнасці і да яго рэалізацыі прыцягвае шматлікі актыў. Актыў такі ёсць і ён выконвае сапраўды вялікую працу. Але гэты актыў не вельмі павялічваецца. Да працы імкнецца моладзь і старэйшыя людзі. Сярэдні ўзрост (30 — 50 год) з намі амаль не супрацоўнічае. Таму хочацца пажадаць гэтаму пакаленню, каб у бягучым годзе павялічыла яно рады нашых актывістаў.

Трэба, каб актыў наш цікавіўся падпіскай «Нівы» і чытальніцтвам беларускіх кніжак. працай нашых інструктараў у паветах і асветай дарослых, працай мастацкага калектыву і навучаннем беларускай мовы ў школе, пытаннямі павышэння ўраджайнасці глебы і культурнага ўзроўню насельніцтва.

Вопыт паказвае, што праца ідзе добра там, дзе ёсць моцны актыў і таму пашырэнне актыву лічым першачарговым заданнем.

Слабым месцам нашай працы

(Працяг на стар. 3)

Сяброўская сустрэча літоўскіх і беларускіх мотагоншчыкаў на ледзяной дарожцы стадыёна «Дынама» ў Мінску. Злева чэмпіён БССР майстар спорта Клізо. (Чытай на стар. 2 «Спартыўнае жыццё Беларусі».)

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

У МІНУЛЫМ ГОДЗЕ...

Год 1960 быў годам актыўнага ўключэння нашага насельніцтва ў кампанію грамадскіх чынаў. Добрае месца ў гэтай справе ў нашым ваяводстве заняў Гайнаўскі павет.

Мы завіталі да Грамадскай рады нарадовай у Дубінах каля Гайнаўкі і гутарым са старшынёю Мечыславам Валендай.

— Здаецца ў вас нядрэнна было з грамадскімі чынамі праз увесь 1960 г. Можа раскажаце нам аб іх.

— Вось, напрыклад, нялёгка было дабрацца ў «балотны час» з Дубін у Савіны Груд. Усяго толькі 1 км дарогі, але «ўпівалася ў косці» больш, чым 15 км добрай. Нашу прапанову адносна рамонту гэтай дарогі жыхары Савінага Груда прынялі з вялікім задавальненнем. Усе гаспадары працавалі па адным дню. А грамадскі фонд яны выканалі яшчэ да гэтага ў

(Працяг на стар. 2)

Аляксандра Яроцкая і Сцяпан Зенюк, Гарадоцкія самадзейнікі, у «Абразку з вясковага жыцця».

фота Г. Рагазінскі

Бліжэй штодзённага жыцця

Даўней гаварылася аб шымкаўскай моладзі, што яна нядружная, безініцыятыўная, але мала хто нават хіба падумаў, што яна б е з д а п а м о ж н а я. І гэтая бездапаможная моладзь рабілася ў пэўным сэнсе лянівай. Спрыялі гэтаму ў пэўнай меры тутэйшыя ўмовы жыцця. Потым маладыя людзі пачалі разглядацца, куды б тут уцякаць, каб не быць пакрыўджанымі сваім лёсам. Моладзь, не бачачы перспектыў у вясковым жыцці, пачала пакідаць бацькоўскія гаспадаркі і ўцякаць у горад, нягледзячы на тое, што там без кваліфікацыі не атрымае добрай працы, а тым больш ніхто не сустрэне іх з... падрыхтаванымі жыллямі. Але абы толькі ў горад, абы час ад часу паказацца ў вёсцы «гарадскім чалавекам». Зразумела, што не да ўсёй моладзі аколіцы Шымак гэтае адносілася. А адносілася яно перш за ўсё да тых маладых людзей, якія рабілі бацькоў таксама бездапаможнымі, пазбаўляючы іх сваім адыходам рабочай сілы.

Але з паступовай стабілізацыяй сельскай гаспадаркі іншае аблічча пачала прымаць і культура вёскі. Гэтае кранула таксама і аколіцу Шымак. Большае зацікаўленне рэнтабельнасцю гаспадарак, уводжанне механізацыі кранула ў нейкі спосаб тонкія струны зацікаўлення у маладых людзей. У выніку гэтага яны пачалі больш сур'ёзна думаць аб лёсе гаспадарак сваіх бацькоў, а гэтым самым і аб сваім лёсе. Зараз у гутарках з гэтай моладдзю адчуваецца, што яна бачыць патрэбу і сваё месца быць у вёсцы, дбаць аб яе культуру, думаць аб яе будучыні, а адначасова і аб сваёй будучыні.

Такія думкі выявіліся ў часе маёй пабыўкі ў Шымках, а дакладней кажучы на занятках у школе сельскагаспадарчай падрыхтоўкі.

(Працяг на стар. 4)

Карэспандэнцыя з БССР

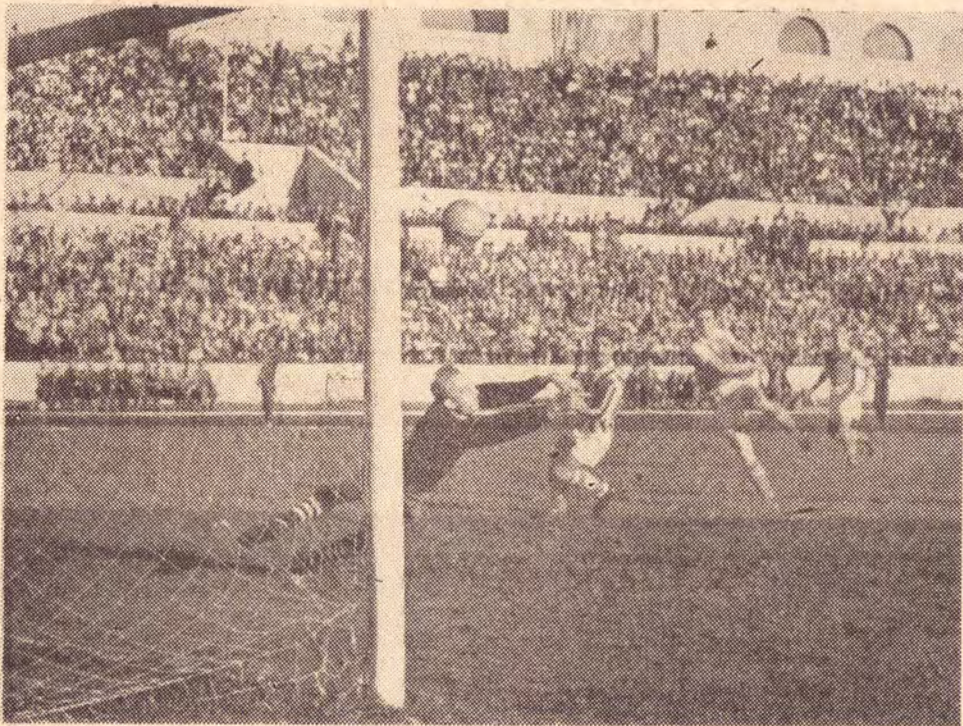

Міжнародная сустрэча па футболу паміж камандамі «Холадаш» (Венгрыя) і «Беларусь» у Мінску. Востры момант ля варот венгерскіх футбалістаў.

СПАРТЫЎНАЕ ЖЫЦЦЁ БЕЛАРУСІ

Любяць у нашай рэспубліцы спорт. Ім займаюцца людзі розных узростаў і прафесій. І што характэрнае, з кожным годам лік спартсменаў рэспублікі быстра расце. Асабліва масавым быў зімовы спорт мінулага года. На працягу зімы ў гарадах і вёсках рэспублікі праводзіліся самыя разнабаковыя спартыўныя спаборніцтвы.

Найбольш масавымі з іх былі спаборніцтвы на першынства рэспублікі сярод лыжнікаў і канькабежцаў. Перад рэспубліканскімі спаборніцтвамі адбыліся спаборніцтвы ва ўсіх пярвічных спартыўных калектывах. Гэта дазволіла выбраць для ўдзелу ў розыгрышы першынства рэспублікі па лыжнаму спорту самых лепшых спартсменаў.

Не менш цікава праходзілі і спаборніцтвы сярод канькабежцаў. Два дні працягвалася ўпартая барацьба на ледзяной дарожцы. 70 найлепшых спартсменаў змагаліся за званне чэмпіёна рэспублікі.

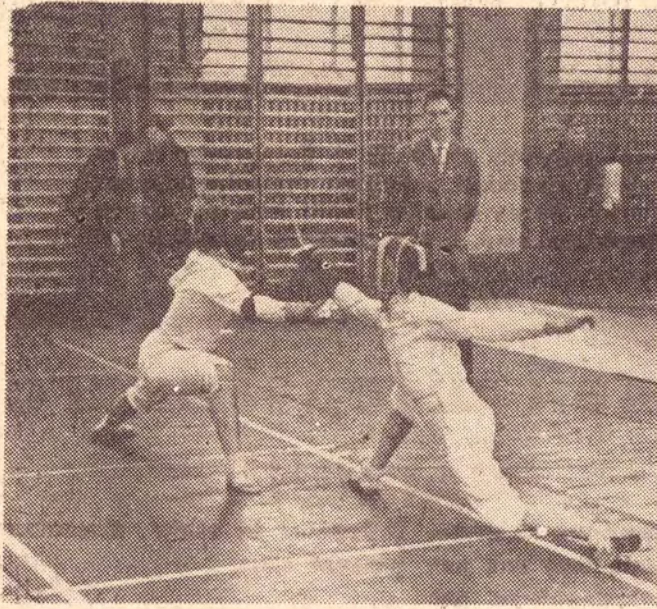

Трэніровачны бой паміж сільнейшымі фехтавальшчыкамі Беларусі Тацянай Пятрэнка (злева) і Валянцінай Чудаковай.

У тым жа годзе мінулым былі сведкамі цікавага відовішча. На стадыёне «Дынама» першы раз у Беларусі адбыліся матацыклетныя гонкі на ільдзе.

Летам спартыўнае жыццё нашай рэспублікі забіла моцнай крыніцай. На спартыўныя дарожкі вышлі дзесяткі тысяч новых фізкультурнікаў.

Прыгадаем сталіцу Беларусі — Мінск. Тут за летнія месяцы лік фізкультурнікаў павялічыўся на 9 тысяч чалавек. А наогул у Мінску спартыўныя калектывы аб'ядноўваюць 120 тысяч чалавек.

Шматлікія спартыўныя калектывы нашай рэспублікі на працягу 1960 года прымалі ўдзел у еўропскіх сустрэчах з спартсменамі іншых рэспублік Савецкага Саюза. Пяты раз узвельнічалі прадстаўнікі Беларусі ў традыцыйнай матчавай сустрэчы зборных каманд Ленінграда, Арменіі, Узбекістана, Эстоніі і Беларусі па спартыўнай гімнастыцы. Гэтым разам сустрэча адбылася ў Мінску. Каманда Беларусі выйшла на першае месца.

Узрослае майстэрства паказалі на Ўсесаюзным чэмпіянаце нашы барцы. Яны прывезлі ў рэспубліку чатыры залатыя медалі.

Вялікай падзеяй у жыцці спартсменаў з'явіліся 15 Алімпійскія гульні. Абараняючы спартыўны гонар Савецкага Саюза, пасланцы Беларусі атрымалі ў Рыме шэраг пераканаўчых перамог. Так, нашаму земляку Алегу Караваеву, бясспрэчна, не было роўных. Залатыя медалі чэмпіёнаў прынеслі сваёй камандзе і вядомыя беларускія весляры Леанід Гейштар і Сяргей Макарэнка.

Беларуская фехтавальшчыца Тацяна Пятрэнка таксама заваявала залатую медаль чэмпіёна.

Савецкі ўрад высока ацаніў поспехі беларускіх фізкультурнікаў. За паспяховыя выступленні на 17 летніх і VIII зімовых Алімпійскіх гульнях, а таксама за выдатныя спартыўныя дасягненні, ардэнамі і медалямі Савецкага Саюза ўзнагароджана 13 беларускіх спартсменаў і трэнераў.

У новым, 1961 годзе, беларускія спартсмены поўныя рашучасці дабіцца яшчэ больш высокіх спартыўных дасягненняў.

Сустрэча па класічнай барацьбе ў лёгкай катэгорыі паміж чэмпіёнам свету Алегам Караваевым (зверху) і Карамулiным (Алма-Ата).

КУРЪЁЗЫ

ДАПАМАЖЫ БОЖА

Ужо звыш двух гадоў працягваецца жэнеўская канферэнцыя, мэтай якой з'яўляецца падрыхтаванне дагавору аб спыненні выпрабаванняў ядзернай зброі.

За жэнеўскі стол намагаецца прысесці і Францыя, якая ўжо трэцім атамным узрывам хоча даказаць свету сваю атамную магутнасць. Не толькі, аднак, Францыя атамнымі ўзрывамі стукае ў дзверы атамнай тройкі. Атамную цішыню вельмі б хацела парушыць амерыканская ваеншчына. Ёй безупынна сніцца знішчэнне свету пры дапамозе атамнай смерці. Не маючы іншых аргументаў для апраўдання свайго гістарычнага прызначэння, яна спасылаецца на Бога.

Нядаўна амерыканскі журнал «Філадэльфія інкуайерэр» надрукаваў адно з гэткіх выказванняў. «Сонца і шмат іншых планет — даказвае аўтар, — не што іншае, як вялізэзныя тэрмаядзерныя бомбы, створаныя Богам. Незвычайна суцяшальным з'яўляецца факт, што Бог стварыў больш валародных бомб, чым хто небудзь у свеце».

— Ну што ж, калі сам Бог, які з'яўляецца сімвалам усякага дабра ды любві да чалавечага роду, стварае тэрмаядзерную зброю, — аргументуюць пентагонскія генералы, — чаму ж нельга рабіць гэтага чалавеку на зямлі?

Нам тады астаецца прыпомніць «геройскім» генералам іншае месца ў святым пісанні, дзе сказана: «Хто чым ваюе, ад гэтага згіне».

Максім Нурэцкі

ВІТАЕМ ВАВЕЛЬСКІЯ СКАРБЫ

Вавельскія скарбы, уяўляючыя сабою найбольшае багацце мінулага польскага народа, завяршаюць свае апошнае падарожжа. Каляровыя аррасы, вытканыя золатам каралеўскія ўборы, каштоўнае начынне, узбраенне і кульбакі, сярод якіх некаторыя з XV стагоддзя, неўзабаве апынуцца ў Каралеўскім замку на Вавелі. Пасля кансервацыі яны будуць экспанаваны, што яшчэ больш прычыніцца да ўрачыстага адзначэння Тысячагоддзя польскай дзяржавы.

Звыш 21 год працягвалася блуканне помнікаў польскай нацыянальнай культуры, якіх вартасць ацэньваецца на 60 мільёнаў долараў, а якія для кожнага паляка маюць большую вартасць, чым якія-колечы грошы ў свеце.

У памятныя верасьнёвыя дні 1939 года, заладаваныя ў скрыні працаўнікамі музея, пакідалі яны Кракаў у той час, калі над горадам свісталі ўжо гітлераўскія кулі.

Да Тарнабжэга яны плылі па Вісле на звычайнай галеры, амаль уздоўж лініі фронта. Пасля на грузавіках былі перавезены ў Румынію. Тут нанята судна, якое з Канстанцы дабралася са скарбамі ў Францыю. Аднак і тут не давялося ім доўга пабываць. Нямецкае нашэсце на Францыю ў чэрвені 1940 года прымусіла вывезці скарбы праз Вялікабрытанію ў Канаду. Тут у склепах музея ў горадзе Мантрэаль, далёка ад ваенных падзей, здавалася, што гэтыя скарбы забяспечаны. Кончылася вайна.

У Польшчы паўстаў народны ўрад, які хаця і не здаў у дэпазіт скарбаў у Канадзе, але затое меў уладу на тэрыторыі ўсёй дзяржавы і прадстаўляў народ.

Трэба адзначыць, што канадскі ўрад хаця і прызнаў адразу пасля заканчэння вайны польскія ўлады і наладзіў з Польшчай дыпламатычныя адносіны, то аднак выразна спрыяў польскім эміграцыйным колам у Лондане.

Тагачасны прэм'ер Канады ўзяў у 1948 г. пад т. зв. ахову вавельскія скарбы і загадаў замагазінаваць іх у музеі штата Квебек.

У Польшчы пачалася тады хваля пратэстаў, якая не спынілася да апошніх месяцаў. У 1957 годзе справа звароту вавельскіх скарбаў абмяркоўвалася на форум ААН.

Той факт, што Канада не можа іх звярнуць Польшчы, тлумачыла адсутнасцю кампетэнцый цэнтральнага ўрада інгераваць ва ўнутраныя справы штата. Гэтае наіўнае тлумачэнне выклікала пахаладненне дыпламатычных адносін. Атаву пакінуў польскі пасол, а Варшаву канадскі.

У міжчасе хваля пратэстаў ахапіла таксама шматлікія асяроддзі замежнай Палоніі. Сумесныя намаганні польскага грамадства ў краіне і за мяжой прывялі, урэшце, да падпісання 31 снежня 1960 года дагавору аб звароце польскіх вавельскіх скарбаў.

3 студзеня г. г. нагружаныя бясцэннымі скарбамі грузавікі пераскалі граніцу Канады. У той самы дзень да ўлад у Мантрэалі прыйшоў нейкі Актавіян Ястшэмбскі, які, называючы сябе прадстаўніком «польскага эміграцыйнага ўрада», злажыў афіцыяльны пратэст па прычыне перадання Польшчы скарбаў.

Маркую, што гэты выпадак не памуціць ані на хвіліну радасць палякаў з выпадку звароту нацыянальных помнікаў. Гісторыя забудзе «геройскі» жэст Актавіяна Ястшэмбскага.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

У МІНУЛЫМ ГОДЗЕ...

(Працяг са стар. 1).

100 прац. Найбольш працы ўклалі члены партыі і члены ССМ. Дапамагалі таксама людзі з Дубін. Дарогу акопана равамі і навезена пяском.

Жыхары Бельшчызны паладзілі 0,5 км дарогі, што вядзе ад іх вёсачкі ў Дольнае. Таксама акопана равамі і навезена жвірам. Ініцыятарамі гэтага чыну былі тут сакратар пярвічнай арганізацыі Міхась Асіпюк і солтыс у Бельшчызні Парфен Башун.

У Ліпінах уложана каля 0,5 км маставой. Большасць працы выканалі жыхары гэтай вёскі грамадскім чынам. Добра тут стараліся солтыс Мяфод Гушча і член партыі ляснік Сяргей Пэршко.

Затым жыхары Дубін шмат грамадскага чыну ўклалі ў пабудову святліцы ў сваёй вёсцы. Ёсць шмат работы на бягучы год. Думаю, што жыхары нашай акаліцы не паскупяць таксама сваёй ахвоты і крыху часу. Грамадскага фонда нам не «хапае» на ўсё. Ён і так за мінулы год выкананы ў нас на 120 прац.

— Жадаем далейшых поспехаў!

Гутарыў — (іл)

Дзмітры Мядзведзеў атрымаў заданне арганізаваць партызанскі атрад з мэтай вядзення разведкі на тыле гітлераўцаў у раёне Роўна, дзе быў цэнтр фашысцкай адміністрацыі акупіраванай Украіны. Арганізаваны ў Маскве атрад самалётамі перакідаецца ў тыл ворага. Перакідка не зусім удачна. Атрад разбіўся на часткі. Нарэшце вылятае камандзір атрада. Ён з таварышамі прызямліўся каля станцыі Тоўсты Лес, дзе размясцілася адна з раней скінутых частак атрада.

ТОЎСТЫ ЛЕС

У дзевяць гадзін раніцы мы падышлі да станцыі Тоўсты Лес. Даю каманду на адпачынак, выстаўляю сакрэты, загадваю Лідзе Шэрстнёвай разгарнуць рацыю.

Не паспеў я зрабіць апошніх распараджэнняў, як байцы з выстаўленага сакрэта прывялі трох людзей. Убачыўшы мяне, «палонныя» радасна смяюцца. Гэта разведчыкі Качаткова. Мінут праз сорак і сам Качаткоў з'явіўся. Самае радаснае, што і Сцехаў з сваімі таварышамі былі тут, у лагеры Качаткова.

Аб Сашы Творагаве і аб Пашуне па ранейшаму нічога невядома.

Нельга было траціць ні мінуты. Мы адправілі людзей у разведку, каб даведацца, ці можам прымаць тут апошнія групы. Пад вечар я пайшоў спраўдзіць як ахоўваецца лагер. Абышоў навокал, перасёк вялікую паляну, углыбіўся ў лес.

Бор Тоўсты Лес — нездарма так называецца чыгуначная станцыя — сапраўды магутны. Непраходны масіў. Нідзе ніводнай трапінкі.

Я вырашыў вярнуцца назад. Але мінут праз дзесяць зразумеў, што іду не туды, куды трэба. Павярнуў лявей, прашоў яшчэ з кіламетр — лагера няма.

А я ж нядрэнна арыенціраваўся ў лесе. Радзіўся я ў Беларусі, у дзяцінстве часта хадзіў па грыбы, па ягады, з юнацтва палюбіў паляванне. Я ведаў не адзін спосаб як выявіць у лесе стораны свету. Паўгода, якія я правёў у Бранскіх лясах, таксама нечага навучылі. І, аднак, я памыліўся. Вырашыў залезці на дрэва. Выбраў агромны дуб. Падняўся метраў на дзесяць над зямлёй. Навокал — ва ўсе бакі — лес і лес. І вось у адным месцы прыкмячаю дымок. Засёк гэты арыенцір на компас, спусціўся з дрэва і пашоў. Да лагера дабраўся ў поцемкі.

Праз два дні мы прынялі яшчэ адно звяно парашутыстаў.

Пляцоўка для прыняцця парашутыстаў была непрыдатнай. Яна знаходзілася блізка ад станцыі. Побач — і рэльсы, і шаша, і лясны склад. Прызямленне на такой пляцоўцы пагражала калецтвам. Давялося радзіраваць у Маскву, каб людзей пакуль што не адпраўлялі.

...Разведка прыносіла трывожныя весткі. Па навакольных вёсках разнеслася чутка, што кожную ноч прылятаюць самалёты і скідаюць парашутыстаў. Чуткі гэтыя, зразумела, дашлі і да фашыстаў.

На світанні 23 чэрвеня мы пакінулі лагер. Застаўся толькі «маяк» з пяцярых байцоў, якім даручылі назіраць за станцыяй. На другі дзень у лесе мы нашлі адпаведнае месца для часовага лагера. Мы бысрта расцягнулі шэсць палатак з парашутаў. Недалёка ад лагера выбралі пляцоўку для прыняцця парашутыстаў. У той жа дзень накіравалі ў розныя бакі разведчыкаў. Ім было даручана выясніць: ці не ідуць следам за намі карнікі, як жыве насельніцтва ў вёсках і ці нельга дзе-небудзь дастаць прадуктаў.

КАРНІКІ

Раніцай дваццаць пятага чэрвеня ахова лагера даставіла падазронага чалавека. Пры вобыску ў яго знашлі пасведчанне аб тым, што ён служыць у паліцыі. Стала ясна, што нас шукаюць і, мабыць, ужо трапілі на след.

Яшчэ праз дзень у лагер нечакана з'явіўся ў поўным складзе наш «маяк» з станцыі «Тоўсты Лес».

— Што здарылася?

— Карнікі. Прачосваюць лес.

Толькі цяпер мы па-сапраўднаму ўявілі, у якой небяспецы знаходзіліся. Трэба было толькі затрымацца ля станцыі, а ўвесь атрад мог бы загінуць.

У тую ж ноч была вылучана група разведчыкаў пад началам Толі Капчынскага — атлетычнага юнака, рэкардсмена Саюза па коньках. Разведчыкі атрымалі заданне ісці да станцыі Тоўсты Лес і сачыць за гітлераўцамі. Калі ім узброідзе рушыць па нашых слядах, — неадкладна выслаць сувязнога, а самім знішчаць карнікаў, адцягваючы іх боем у бок атрада.

БАЯВОЕ ХРЫШЧЭННЕ

На світанні група вышла з лагера. Але ісці разведчыкам давялося недалёка. Ужо за паўкіламетра яны выявілі ворага і тут жа першыя адкрылі агонь.

Даслоўна праз дзве мінуты лагер быў на нагах. У палатцы са мною знаходзіўся Сяргей Сцехаў. Ён паспеў выбегчы раней мяне і на чале паддзяжурнага ўзвода кінуўся ў напрамку выстралаў.

Саша Творагаў

Я прымушаны застацца ў лагеры. Нельга кінуць радыёстанцыю і штабныя дакументы.

Шум бою, кожны выстрал раздаецца па лесе гучным рэхам. Чутна як крычаць немцы, грымяць партызанскае «ўра». У баі напэўна ёсць раненыя. Выклікаць Цэсарскага!

— Доктара нідзе няма, — далажыў пасыльны, — гавораць, што ён першы пабег у бой.

— Неадкладна знайсці яго!

— На-вашаму загаду прыбыў, — далажыў праз дзесяць мінут Цэсарскі.

— Хто вам дазволіў ісці ў бой?

— Я думаў, што маё месца там.

— Вы доктар, у вас ёсць свае абавязкі. Раненых даставяць сюды. Падрыхтуйце сваю палатку і інструменты. І памятайце, што без майго загаду вы не маеце права адлучацца ад лагера.

— Ёсць.

Выстралы і крыкі то заціхалі, то ўспыхвалі з новай сілай. Яны аддаляліся Значыць, нашы б'юць.

У лагер прынеслі першага раненага. Гэта быў іспанец Флорэжакс. Цяжкая рана ад разрыўной кулі. Яго палажылі ў санітарную палатку. Цэсарскі прыступіў да аперацыі.

Неўзабаве даставілі палонных — двух немцаў і трох паліцэйскіх. Нямецкую мову ведаў адзін Цэсарскі, але ён быў заняты, таму ў першую чаргу знялі допыт з паліцаяў.

Яны шлі ў складзе галоўнай калоны фашыстаў. Калона налічвала сто шэсцьдзесят чалавек. Ужо на пачатку бою камандзір калоны паведаміў па радыё ў Хабное, каб неадкладна выслалі падмацаванне.

Следам за Флорэжаксам з'явіліся яшчэ двое раненых. Прышоў таксама заліты крывёй Косця Пастаногаў. Аслабшым ад болі і ўтраты крыві голасам ён сказаў:

— Усыпалі гадам! — і ўпаў на зямлю.

Бой цягнуўся ўжо дзве гадзіны. Нашы далёка праследвалі ўцякаўшых карнікаў. Давялося пасылаць сувязных, каб вярнуць партызан назад у лагер.

Гэты бой быў баявым хрышчэннем атрада. Дваццаць пяць партызан, непасрэдна ўдзельнічаючых у сутычцы, справіліся з ста шасцідзесяццю ворагамі. Было забіта звыш сарака карнікаў, у тым ліку сем афіцэраў, захоплены цэнныя трафеі: ручныя кулямёты, вінтоўкі, гранаты і пісталеты.

Але ў баі атрад панёс цяжкую страту: загінуў Толя Капчынскі.

НА МУХАЕДЫ

Трэба было ўцякаць адсюль неадкладна. Выкліканае карнікамі падмацаванне магло з'явіцца ў кожную мінуту і тады туга давялося б нам.

У нас было тры фурманкі. Мы палажылі на іх раненых і рушылі ў дарогу. З асцярогі пашлі лесам. Калону замыкала чатырох байцоў, якія маскіравалі нашыя сляды.

Мы шлі па начах. Мы моклі ў балотах і пад пралiўнымі дажджамі. Не давалі спакою камары. Не было ні хлеба, ні бульбы, і, бывала, суткамі шлі галодныя. У хутары і вёскі заходзілі толькі разведчыкі і то з вялікай асцярогай, каб не выдаць руху атрада.

Мы шлі з усімі перашкодамі, якія толькі могуць існаваць, і таму дзвесце кіламетраў па карце фактычна замяніліся для нас на пяцьсот.

Шлях ляжаў да вёскі Мухаеды. Калі Саша Творагаў і Пашун жывы, то яны будуць шукаць нас там.

На адным хутары недалёка Мухаедаў жыхары паведамілі нашых разведчыкаў, што да іх заходзілі нейкія людзі ў камбінезонах і пілотках, куплялі бульбу малако і хлеб. Развітваючыся, сказалі, што прыдуць яшчэ.

Мы вырашылі наладзіць засаду. Я паслаў у хутар Валю Сямёнава з групай і загадаў схаваўца ля крайняй хаты. Там яны чакалі гадзін шэсць. Нарэшце на дарозе з'явіліся тры фігуры. Разведчыкі падрыхтаваліся да стралянiны. Калі ж гэтыя трое наблізіліся, Сямёнаў забыў

(Працяг на стар. 5)

Фальклор Беласточчыны

І ТУДЫ ГАРА, І СЮДЫ ГАРА

І туды гара, і сюды гара,
Паміж тымі гаранькамі
Ясная зара.

Ясная зара з вечара зышла,
Маладая дзяўчынанька
Па ваду ішла.

Умывалася, прычасалася,
А яна ж мне маладому
Спадабалася.

Спадабалася над крынічанькай
Руса каса, сіні вочы,
Бела лічанька.

Ой, не піў бы я і не еў бы я,
З харошаю дзяўчынанькай
Пасядзеў бы я.

Дзяўчынка мая, напой мне каня!
З зімненькае крынічанькі,
З поўнага вядра!

Ваду чэрпала, нахілілася,
Дала ж яму белы ручкі
І зажурылася.

Запісаў: **Павал Грыгарук** з Галадоў ад Насці Ясюк з Чыжоў.

НАСУСТРАЧ ПЯДЗІГОДДЗЮ БГКТ

(Працяг са стар. 1)

з'яўляецца дзейнасць праўленняў аддзелаў БГКТ. У пяцігоддзі былі моманты, калі праўленні аддзелаў працавалі добра, але, на жаль, адносіцца гэта да гарадскіх аддзелаў у Беластоку і Варшаве. Аддзелы таксама маюць актыў і прыгожыя планы працы, але няма толькі належнай дзейнасці. Мала жывучыя праўленні не змаглі, зразумела, актывізаваць гурткоў БГКТ. На звыш 120 гурткоў, амаль ні адзін не вядзе ўсебаковай працы. Няма тут дыскусіі над беларускай кніжкай, фільмам, «Нівай», няма дапамогі школе, слаба супрацоўнічаюць гурткі з мясцовымі арганізацыямі. Працу сваю яны ўкірункоўваюць на мастацкі рух або арганізаванне вечарын.

Развіццю мастацкага руху прысвячалася дагэтуль непамерна многа ўвагі і таму зараз у беларускіх вёсках існуе каля 80 мастацкіх гурткоў. Яны працуюць з перапынкамі, але ўносяць значнае ажыўленне ў культурнае жыццё насельніцтва.

Цяпер трэба нам звярнуць спецыяльную ўвагу на асветную дзейнасць, асабліва, у напрамку асветы для дарослых. У гэтую працу павінны ўключыцца ўсе нашыя гурткі ўвесь актыў.

Ад актыўнай працы нашых інстанцый, актыву і ўсіх членаў залежаць будучыя вынікі ў наступным пяцігоддзі, на падставе якога стаім багатыя дасведчаннем мінулых год.

УЛАДЗІМІР ЮЗВЮК
Сакратар ГП БГКТ

Пад развагу ўлад і сялян

Вельмі часта газеты пішуць аб пажарах, асабліва на вёсках. Узнікае пытанне, чаму нашыя вёскі так часта падаюць ахвярай агню? Неасцярожнасць самых сялян не заўсёды з'яўляецца галоўнай прычынай. Бадай самай галоўнай прычынай з'яўляюцца саламяныя стрэхі сялянскіх сяліб і іншых будынкаў. Сухая саламяная страха — гэта порах, як кажуць старыя людзі. І гэта праўда. Калі толькі іскра агню кранецца саламянай страхі, то ў адну хвіліну агонь абхоплівае ўвесь дах. На жаль, дзе толькі ні глянь, нашыя вёскі пакрытыя саломай, якую так бязлітасна нішчыць агонь. Дзе-ні-дзе толькі паасобныя будынкі пакрыты іншым матэрыялам, як дахоўка, бляха і так званая азбестоўка, якія толькі часткова бароняць ад агню. Бо калі такі будынак стаіць акружаны будынкамі, крытымі саломай, то ён пераважна падае ахвярай агню. Пры пажары вецер разносіць іскры, і невядома, куды кінуцца на ратунак, бо адначасова загараюцца некалькі будынкаў. Каб ліквідаваць вялікую пагрозу пажараў на вёсках, перш за ўсё трэба ліквідаваць саламяныя стрэхі, і то па ўсіх будынках. Кожны селянін, каб утрымаць у парадку дах на сваіх будынках, штогод прыблізна павінен прыгатаваць ад 500 кг да 1 тоны саломы. А саломы не кожны раз ёсць пад дастаткам. Адмовіўшыся ад саламяных стрэх, можна было б тым самым павялічыць прадукцыю натуральных угнаенняў і выдайнасць нашых палёў, адначасова пашырылася б жывёлагадоўля. Як бачым, карысць была б вельмі вялікая. І тут трэба, каб адпаведныя ўлады гэтым зацікавіліся і прыйшлі з дапамогай сялянам.

Мікалай Фірсовіч
Відава

Малацьба збожжа ў вёсцы Храбалы (Бельскі павет).
фота Г. Рагазінскі

БЛІЖЭЙ ШТОДЗЁННАГА ЖЫЦЦЯ

(Працяг са стар. 1)

— Няма чаго бяздзейна сядзець, трэба вучыцца, — гаворыць мне адна з удзельніц.

Гэтыя словы гавораць многа. З імі былі згодны ўсе ўдзельнікі сельскагаспадарчай школы. На пачатку іх было 20 чалавек, потым 23, а цяпер 27 чалавек сістэматычна ходзіць на заняткі. Усе ўдзельнікі курсашколы людзі маладыя, усе маюць закончаных 7 класаў і ўсе з'яўляюцца членамі Саюза сялянскай моладзі.

Найважнейшае, што адчувалася ў часе нашай кароткай сустрэчы — гэта, менавіта, імкненне гэтых людзей быць бліжэй сучаснага жыцця, бачанне перспектыўнасці і сэнсу свайго жыцця ў вёсцы. У чым жа гэтае выяўляецца? У рэалізацыі «цвёрдай» праграмы курсашколы ўдзельнікі не бачаць вялікай карысці, з чым, зразумела, поўнасцю нельга згадзіцца. Большую карысць яны бачаць у навуцы, якую назвалі «прыгоднай на штодзень», а менавіта ў здабыванні практычных ведаў. Вясною яны часткова пачнуць ужо прымяняць здабытыя зімою тэарэтычныя веды з прафесіянальнай галіны на вопытных участках. Але гэта яшчэ не ўсё. Дзяўчаты, напрыклад, апрача кулінарнага курсу, які ўжо вядзе загадчыца школы Барбара Крушэўская, хочуць мець курс крою і шыцця. Жаданнем хлопцаў было б арганізаванне курсу для трактарыстаў у рамках курсашколы, а для ўсіх разам таксама і матацыклавага курсу. І гэта яшчэ не ўсё. Удзельнікі курсу жадаюць, каб здабыць як найбольш ведаў аб электрычнасці, аб карыстанні ёю ў штодзённым жыцці, а між іншым, аб абслугоўванні электрычнага рухавіка. Зразумела, што не ўсё ўдасца зрэалізаваць выкладчыкамі, але аб электрычнасці будуць заняткі. Абяцаў гэта настаўнік Мікола Самойлік.

Многія сярод удзельнікаў курсашколы маюць добрыя галасы, любяць спяваць, граць на сцэне. Носяцца з намерам арганізавання мастацкага гуртка. Наракаюць толькі, што не маюць ніякіх музычных інструментаў.

Бачым, што моладзь горнецца да палітэхнічнага навучання ў сваёй сельскагаспадарчай школе. Нават шляхам частковага ліквідавання гэтай бездапаможнасці, якая ва ўспомненых трох вёсках з'яўляецца ўжо мінуўшчынай, жыццё моладзі робіцца больш цікаўным. І калі глядзець з перспектывы нават блізкай будучыні, дык можна зрабіць вывад, што гэтая моладзь выбірае правільны шлях.

М. К.

У ЧЫЖАХ ВУЧАЦЦА СТАРЭЙШЫЯ

У канцы мінулага года, па ініцыятыве настаўнікаў у Чыжах, Гайнаўскага павета, арганізавана вячаровую школу для ўзрослых. Да школы запісалася 20 асоб. Гэта ў большасці старэйшыя людзі. Напрыклад, Аляксею Касцючуку ўжо звыш 40 год. Усе яны намераны закончыць пачатковую адукацыю.

На жаль, сярод вучняў вечаровай школы зусім мала жанчын. А ў Чыжах ёсць жа яшчэ шмат жанчын зусім непісьменных. Чаму ж тады не выкарыстаць намаганняў настаўнікаў, і, запісаўшыся да школы, не закончыць хаця б пачатковай адукацыі? Непісьменнаму чалавеку цяжка жыць на свеце.

(вб)

ЭТНАГРАФІЧНЫ КУТОК

Каменны склеп. Стараўляны, Сакольскі павет.
фота М. Пяцюкевіч.

БАЦЬКА П'Е а дзеці галодныя

Станіслаў Міхалоўскі з Градзішчан, Дуброўскага павета, мае дванаццацігектаравую гаспадарку. Зямля нядрэнная ў гэтай аколіцы. Ды і сам Міхалоўскі чалавек яшчэ малады і мог бы заможна жыць са сваёй гаспадаркі. Мог бы таксама, як і другія сяляне - аднавяскоўцы, належна рэалізаваць дзяржаўныя нарыхтоўкі і не быць перад дзяржавай у даўгу. Але Станіслаў Міхалоўскі ўжо некалькі год зусім не рэалізуе нарыхтовак. Адміністрацыйным шляхам ад яго таксама нельга сцягнуць належнасці. У хаце Станіслава Міхалоўскага галеча. А сям'я не малая. Сямёра дзяцей да чатырнаццацігадовага ўзросту і жонка.

Дзіўна гэта выглядае, але вось, часта бывае так, што ў гэтага чатырнаццацігектаравага гаспадара няма нават сухога кусочка хлеба ў хаце. Маленькія дзеці сядзяць тады галодныя, не ходзяць у школу, бо ў іх няма вопраткі, няма за што купіць школьных дапаможнікаў. Бацька гэтых дзяцей, горкі п'яніца. Ён амаль усё тое, што жонка з малышамі запрацуе на гаспадарцы, прапівае. Часта здараецца, што бацька паедзе ў млын, каб змалоць жыта на хлеб. У хаце няма чаго есці. Галодныя дзеці чакаюць на бацьку. А ён прыязджае апоўначы п'яны, п'янюсенькі з пустымі мяшкамі. Жыта або муку прапіў. Ёсць жа такія людзі, што ад п'яніцы купяць усё за кілішак. Ім галава не баліць, што ў хаце п'яніцы сядзяць галодныя дзеткі. Ім абы зыск. Дзеля яго нават апошнюю кашулю п'яніцы купілі б.

Нешчаслівыя дзеткі п'яніцы. Яны пазбаўлены найважнейшай рэчы, якая павінна быць у жыцці — навукі. Бацька, каб мець за што піць, частку зямлі пакідае аблогам, набірае авец у другіх сялян на пашу, а дзяцей замест да школы, гоніць пасвіць.

Падобная сітуацыя і ў Казіміра Гаракопа з Градзішчан.

— Ён таксама, — кажа старшыня ГРН з Ружанага Стоку, — ніколі не выконвае нарыхтовак са сваёй васьмігектаравай гаспадаркі, а ў гарэлцы пастаянна мокне. Паспрабуй, сцягні з яго падаткі, калі ў хаце няма нічога.

На жаль, такіх як Станіслаў Міхалоўскі і Казімір Гаракоп ёсць яшчэ шмат. Ці ж яны не ведаюць, якую бяду прычыняюць сваёй сям'і, п'ючы гарэлку? Ведаюць, але вось не могуць самі пакончыць з гэтым паганым навыкам. Дапамога жонкі — сям'і, знаёмых — таксама не хопіць. У такім выпадку адзінай дапамогай можа быць і вельмі часта бывае доўгатрывалае і сістэматычнае лячэнне. Алкаголік — гэта няшчасны, хворы чалавек і трэба яго лячыць. Ці ёсць дзеля гэтага ў нас адпаведныя ўмовы і сродкі? Ёсць.

Пастанова аб барацьбе з алкагалізмам, прынята Сеймам 10 снежня 1959 года, дае магчымасць прымяняць гэтую форму барацьбы з п'янствам усюды там дзе ўзнікае такая неабходнасць. Алкаголік, які пастаянна авантурнічае, разбівае сямейнае сужыццё, хуліганіць у хаце ці на вуліцы, можа быць накіраваны на прымусовае лячэнне ў закрытым лячэбным аб'екце нават на 2 гады.

Апрача гэтай асноўнай формы барацьбы з алкагалізмам, пастанова ўвяла шэраг суровых кар за злачынствы, учыненыя ў п'яным стане, у прыватнасці за здзекі над сям'ёй, за кожнае дзеянне пад уплывам алкаголя, якое можа пагражаць жыццю, здароўю або маёмасці іншых людзей. Стан нецвярозасці ў часе ўчынення злачынства перастаў быць акалічнасцю, якая злагоджвала кару. Цяпер нецвярозасць сталася абцяжваючай акалічнасцю ў нашым карным кодэксе.

Пастанова прадбачвае таксама шэраг магчымасцей абароны сям'і перад знішчальнымі вынікамі п'янства. Адна з іх — гэта права выступіць да суда, каб заробкі мужа-алкаголіка непасрэдна выплочвалі жонцы. Такую прапанову можа нават зла́жыць у суд ад імя пакрыўджанай жонкі мясцовы аддзел Лігі жанчын, іншая нейкая грамадская арганізацыя або орган дзяржаўнай адміністрацыі (нпр. прэзідыум ГРН).

Як бачым, ёсць у нас магчымасці абмежаваць знішчальны ўплыў алкагалізма, вылечыць хворых людзей - алкаголікаў, нават тады, калі яны самі гэтага не хочуць.

Гэтыя ж самыя магчымасці ёсць і ў адносінах да Станіслава Міхалоўскага ці Казіміра Гаракопа з Градзішчан.

В. БАРШЧЭЎСКІ

НОСТРЖЫК БЕЛЫ

У апошні час у газетах і праз радыё часта пішацца аб вялікай карысці малазнанага на Беласточчыне нострэжыка белага. Двухгадовая расліна гэтая належыць да сям'і канюшынавых. Лісце падобна да канюшыны ці люцэрны. Як пішуць некаторыя газеты, вырастае ён да 2 метраў вышыні. Корань яго дасягае да 2 і больш метраў глыбіні, а на карэннях яго нарастаюць барадаўкі, як у лубінах. Можна сеяць у чыстым севе, а можна падсевам з ячмянём, аўсом ці яравой пшаніцай. Сеецца таксама як на плён пасля прыворкі жытняй пожні. У першым годзе вырастае да паўтара метра вышыні. Хаця і зацвітае, але насення не дае, таксама як канюшына, дае насенне ў другім годзе свайго росту. Адмершае тоўстае карэнне пакідае ў зямлі глыбокія поры, праз якія снегавая і дажджавая вада праходзіць у глебу, а вясною ў выпадку сухога надвор'я дапамагае расліне ператрываць сушу. Гэта нетыповая мёдадайная расліна, аднак пчолы ахвотна бяруць з яе нектар. Характэрна, што нострэжык белы добра расце на грунтах пясчаных, абы толькі быў дастатковы запас вапны, крыху солі калійнай ці суперфасфату і толькі ў пачатковай фазе ўзросту — невялікая колькасць азотных угнаенняў.

Калі мы хочам угнаіць нашае поле, то трэба сеяць у весну на прыворку лубін і абавязкова ў мешанцы з нострэжыкам. На прыворaным лубіне з нострэжыкам можна сеяць бульбу, чырвоныя ці цукровыя буракі, моркву ці іншую гародніну. У першым годзе пасеву нострэжык белы дае два пакосы сена, або некалькі раз можна касіць на зялёны корм. Можна таксама заквасіць яго ў сіласнай яме найлепш у мешанцы з бурачаным лісцем ці кукурузай. Заахвочаны артыкуламі ў газетах я пасеяў 10 араў нострэжыка белага ў Бельску пры вуліцы Усходняй, супроць дома грам. Гарошка і за першае лета вырас ён больш як 150 см. вышыні і такі густы, што ніякая іншая расліна не дасць такой вялікай масы зеляніны.

Нестар Перавой

БУДУЮЦЦА РЭМІЗЫ

У грамадзе Галады (Бельскі пав.) у многіх вёсках сяляне імкнуцца да таго, каб пабудаваць будынак, у якім хапала б месца і на святліцу. І так, у Галадах вясной закончана будову рэмізы — святліцы.

У вёсцы Спічкі рэміза - святліца будзе выканана ў будучым годзе. Стаіць ужо там зруб і зацягнуты бэлькі.

Шчыты, Навасады і Шчыты-Дзенцялова на супольным сходзе, у якім брала ўдзел 112 чалавек, паднялі пастанову таксама пабудаваць рэмізу-святліцу.

М. Х.

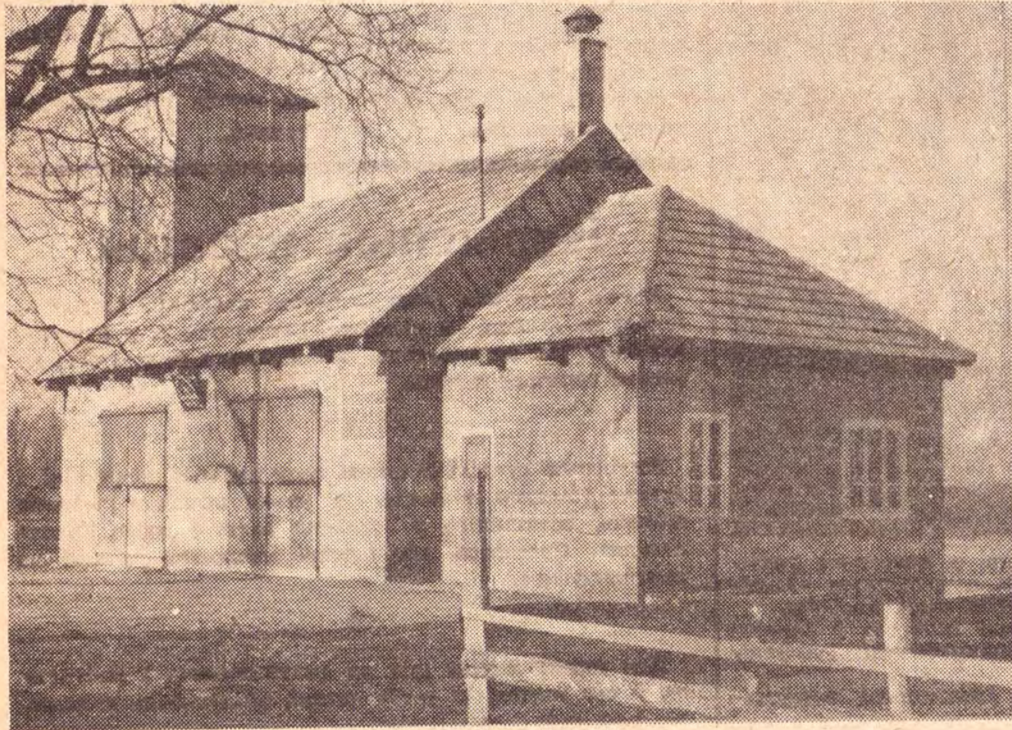

На здымку: РЭМІЗА-СВЯТЛІЦА Ў ГАЛАДАХ

фота Г. Рагазінскі

З жыцця БГКТ на Сакольшчыне

ГУРАНЫ ажыўляюцца

Вечарам 22 снежня доўга гарэла святло ў будынку Грамадскай рады ў Гуранах (Сакольскі пав.). Сабраліся тут члены праўлення мясцовага гуртка БГКТ. Прыбыў тут запрошаны настаўнік беларускай мовы Юзэф Субета.

Рэдка дагэтуль што-небудзь у Гуранах рабілася — моладзь апрача аб'язднога кіно амаль не мае ніякай культурнай разрыўкі. А вёска мае новую і вельмі прасторную школу.

Таму праўленне гуртка БГКТ вырашыла арганізаваць пастаноўку двух кароткіх аднаактовак на беларускай і польскай мовах.

Стаецца толькі пажадаць удачы ў гэтых вельмі цікавых і карысных пачынаннях.

(ся)

У НОВЫМ ВОСТРАВЕ ПРАЦУЮЦЬ

Людна было 22 снежня ў хаце мясцовага настаўніка Івана Аляксеюка ў Новым Востраве, Сакольскага павета. Актывісты гуртка БГКТ абмяркоўвалі чарговае заданне.

Усім вельмі спадабалася п'еса Уладзіміра Няфёда «Жыць на гэтым свеце». Моладзь выступіць з яе пастаноўкай у сваёй вёсцы, а таксама плануе выехаць у Верхлес.

Адзначым, што ў сучасны момант гуртак налічвае 27 асоб.

(ся)

СЛЯДАМІ «ПАЎЛІНКІ»

Некалькі гадоў таму назад у Паўднёвым Востраве вельмі цікава і плённа працаваў артыстычны гурток, які ўславіўся добрай пастаноўкай п'есы Янкі Купалы «Паўлінка». З гэтай п'есай гурток выступаў у акаліцы.

Нядаўна моладзь вырашыла актывізаваць культурна-асветную працу ў роднай вёсцы. Да таварыства ўступіла 13 новых асоб — маладых людзей.

Дамовіліся падрыхтаваць пастаноўку п'есы Уладзіміра Галубка «Суд». Вырашана таксама пры супрацоўніцтве з навакольнымі гурткамі БГКТ у Новым Востраве і ў Гуранах паспрабаваць наладзіць курс крою і шыцця і курс на правa язды.

Праўленню гуртка БГКТ у Паўднёвым Востраве і ўсёй моладзі за-

Настаўніца з Вялікіх Тынявіч (Гайнаўскі павет) Марыя Бачынская асабліва ўрачыста сустрэла новы 1961 год. Менавіта ў гэты дзень ёй споўнілася 20 год.

Жадаем маладой настаўніцы поспехаў у працы і шчасця ў асабістым жыцці.

фота Г. Рагазінскі

Аддзел Культуры ППРН у Бельску Падляшскім супольна з Павятовым аддзелам БГКТ наладзіў выстаўку народнага мастацтва ў мясцовым Доме Культуры. Ад 22.XII.60 г. па 10.I.61 г. штодзённа выстаўку аглядала каля 40 асоб.

Сярод рэчаў і прадметаў у нашых сялянскіх хатах знаходзіцца шмат цэннасцей, калі разыходзіцца аб т. зв. гістарычнасць народнай культуры, якая праяўляецца таксама ў народным мастацтве. Развіццё ўсіх галін тэхнікі памагае нам сёння ва ўсіх галінах жыцця. Змянілася вопратка, абутак..., мяняюцца абставіны нашых хат. Прадметы з далёкага і нават блізкага мінулага робяцца экспанатамі выставак, з якіх можам адчытваць многае з жыцця сялянства, яго здольнасці, таленавітасць, мудрасць, зараднасць і практычнасць. Калі глядзелася на экспанаты бельскай выстаўкі, якіх было каля 300 штук, усё ж выклікалі яны нейкі бліжэй неакрэслены жаль, што парываецца зараз з прыгажосцю саматужнага мастацтва. Старых прадметаў, як экспанатаў, было мала. Але тыя, што былі, выклікалі сярод наведвальнікаў выстаўкі вялікае зацікаўленне. «Чаму ж няма ў нас хаця правізорнага беларускага музея, куды б можна сабраць яшчэ шмат экспанатаў. Цікавых, вартасных, гістарычных. Яны ж гінуць разам з пераменамі ў жыцці — думалася, аглядаючы адну з многіх падобных ужо выставак.

(мк)

З-ПАД СТРЭХАЎ СЯЛЯНСКІХ ХАТ

ВУЛЬКА МЕХАНІЗУЕЦЦА

Механізацыя — гэта рухавік сельскай гаспадаркі. Гэта добра разумее сельскагаспадарчы гурток у Вульцы (Бельскі павет), які ўзначальваецца Сяргеем Галкай. Члены гуртка купілі ўжо і супольна карыстаюцца малацільным агрэгатам, шрутоўнікам і крайзэгай. Зараз копяць грошы на пакупку трактара з усім камплетам сельскагаспадарчых машын.

М. Х.

ЗА СЛЁЗЫ БАЦЬКОЎ

(Працяг са стар. 3)

шы аб усялякай асцярозе, закрычаў ва ўвесь голас:

— Хлопцы, дык гэта ж нашы — Шаўчук, Дарбек, Абраімаў.

Выскачыўшы з засады, разведчыкі кінуліся абдымаць таварышаў.

Праз некалькі гадзін мы сустрэліся з Пашуном і яго людзьмі. Яны шукалі нас звыш месяца. Скінулі іх з самалёта каля станцыі Хойнікі, за сто восемдзесят кіламетраў ад Тоўстага Лесу. Лётчыкаў увялі ў памылку кастры, якія былі там запалены. Як высветлілася пазней, кастры гэтыя палілі мясцовыя жыхары, якія працавалі на чыгунцы.

СУМНАЯ ВЕСТКА

Неўзабаве мы даведаліся аб лёсе Сашы Тварагава і яго групы.

Група Сашы Тварагава скінута з самалёта на поўдзень ад Жытоміра, абышла горад з захаду і накіравалася на поўнач, да месца збору атрада. У адной вёсцы партызаны размясціліся на начлег. Ноччу хату акружыў атрад эсэсаўцаў. Афіцэр запрапанаваў партызанам здацца жывымі.

— Бальшавікі не здаюцца! — адказаў Тварагаў і партызаны адкрылі агонь з вокнаў хаты.

Усю ноч і ўвесь наступны дзень працягваўся гэты няроўны бой. Партызаны перабілі звыш паўсотні эсэсаўцаў але і ў іх з чатырнаццаці таварышаў у жывых засталося толькі пяць.

На другую ноч эсэсаўцы падпалілі хату. Партызаны выскачылі з вокнаў. Ім удалося ўцячы.

За ноч раненыя, змучаныя боем, галодныя, яны адышлі кіламетраў на дзесяць. На світанні, убачыўшы пагоню дабеглі да першай вёскі, увайшлі ў крайнюю хату і ў ёй забарыкадаваліся. Гітлераўцы акружылі хату, стралялі ў вокны, выломлівалі дзверы, але не маглі зламаць супраціўлення пяцярых партызан. Толькі калі трое з іх былі забіты, фашысты змаглі ўвайсці ў хату. Дваіх яны не засталі — тым удалося нейкім цудам уцячы. Па апісанням відавочнікаў мы зразумелі, што ў ліку забітых быў і Тварагаў.

(Працяг у наступным нумары)

ЛЕВАРУЧНАСЦЬ

Перавага ў дзейнасці адной рукі над другою ўзалежнена ад сіметрыі функцыі цэнтральнай нервовай сістэмы. Паўшар'і галоўнага мозгу працуюць пераважна няроўнамерна. У праваручных левае паўшар'е дамінуе над правым, а ў леваручных наадварот — правае над левым.

Большая спраўнасць у функцыянальнасці аднаго боку цела над другім не агранічаецца выключна да працы рук, хаця найбольш у працы рук гэта прыкметна. Таксама як аб праваручнасці і леваручнасці, можна гаварыць і аб праваВочнасці і левавочнасці.

Побач са з'явамі аднабаковай дамінацыі, калі праваручнасць згарманізавана з праваВочнасцю і праваножнасцю, а леваручнасць згарманізавана з леваручнасцю і леваножнасцю, здараюцца выпадкі скрыжаванай дамінацыі. Дзіцё можа быць, напрыклад, праваручным і адначасова левавочным і леваножным. У практыцы асабліва важным з'яўляецца такі род, у якім леваручнасць суправаджаецца праваВочнасці.

Доследы выявілі, што ў дзяцей гэткай скрыжаванай дамінацыі сцвярджаюцца частыя разладжанні ў пісанні, а некаторыя пішуць літары наадварот (люстранае пісанне). Перавага адной часткі цела над другой неаднолькава ў дзяцей. У адных на пачатку перадшкольнага перыяду ёсць перавага адной часткі цела, а пасля няма прыкметнай гэтай перавагі. Яшчэ іншыя дзеці ў перадшкольны перыяд выяўляюць тэндэнцыі да леваручнасці, а пазней стаюцца праваручнымі. У гэтым выпадку можна гаварыць аб зменнай дамінацыі.

Леваручнае дзіцё ў многіх выпадках знаходзіцца ў цяжэйшым становішчы, чым яго праваручныя равеснікі. Вялікі працэнт леваручных дзяцей пачынае дрэнна вучыцца ў школе і хутка траціць ахвоту, асабліва, да пісання. Таму да леваручнага першакласніка трэба ставіцца з асаблівай зычлівасцю, сардэчнасцю, зразуменнем.

Вырашэнне «выбару рукі», якою дзіцё павінна пісаць, з'яўляецца вельмі важнай справай. У некаторых краінах леваручных дзяцей даследваюць спецыялісты, псіхолагі і неўролагі і тады вырашаецца выбар іх рукі.

Многа леваручных дзяцей трэба заахвочваць да пісання правай рукой. А некаторым зусім гэтага не рэкамендуецца.

Сістэматычная трэніроўка пасля нейкага часу дазваляе леваручным дзецям правільна пісаць правай рукою. Пісанне правай рукой рэкамендуецца ўсім леваручным, у якіх правае вока дамінуе над левым. Леваручныя дзеці, у якіх уся левая частка цела дамінуе над праваю і якія маюць невялікія разумовыя здольнасці (а тым больш адсталыя разумова), павінны пісаць левай рукой. Па прычыне малой агульнай прадукцыйнасці не хапае ў іх сілы на пачаткавыя намаганні пісаць «горшай рукой». І таму трэба ім дапамагаць у пісанні левай рукой.

Бываюць такія выпадкі, калі леваручным дзецям за інтэнсіўна трэніруюць іх правую руку. Тады наступаюць дадатковыя забурэнні нават не толькі ў здольнасці пісання, але і ў мове. Такім чынам леваручнае дзіцё патрабуе спецыяльнага падыходу і спецыяльнай апекі. Толькі ў лагодны спосаб трэба яго заахвочваць да пісання правай рукой.

РЭСПУБЛІКА ГАТЭЛЬШЧЫКАЎ І КРАЎЦОЎ

Жыхары паўднёвай Францыі часта называюць Андору рэспублікай гатэльшчыкаў і краўцоў. Андора — гэта невялічкая краіна, размешчана паміж Іспаніяй і Францыяй ва ўсходніх Пірэнеях на вышыні 1200 — 2900 метраў над узроўнем мора. Абшар яе мае ўсяго толькі 453 квадратных кіламетраў. Гэта мала больш ад абшару, які займае, напрыклад, Варшава. У Андоры 6 тысяч жыхароў. Сталіцай і адначасова адзінай большай асадай рэспублікі з'яўляецца Андора, якая налічвае 700 жыхароў. Большую частку тэрыторыі Андоры займаюць лясы і пашы. Толькі на маленькай частцы вырошчваецца тут жыта, ячмень, табак і вінаград. Гаспадарка краіны аснована на гадоўлі авец, продажы воўны да Францыі, Іспаніі і Англіі, абслугоўванні шматлікіх турыстаў і... кравецкіх майстэрнях. Іспанскія і французскія ваўняныя матэрыялы нелегальна перавозяцца ў Андору. Шматлікія французскія турысты шыюць тут сабе касцюмы і зноў нелегальна перавозяць іх у Францыю. Такім чынам побач з гатэльніцтвам развілося тут кравецтва.

Увесь турыстычны і гандлёвы рух Андоры адбываецца на адзінай шашы, якая злучае Францыю з Іспаніяй.

Ці ведаеце вы, што...

...Філіпінскі архіпелаг складаецца з 141 астравоў.

...на нашай планеце жыве 20 тысяч відаў смаўжоў.

...вярблюд адразу выпівае каля 50 літраў вады, а потым можа не піць два тыдні.

ГАРАДЫ НА АСТРАВАХ

Усе вы чулі пра італьянскі горад Венецыю. Але не ўсе, мусіць, ведаюць, што ён размешчаны на 118 астравах. У ім налічваецца 400 мастоў. Другім такім вялікім горадам з'яўляецца Ленінград. Ён размешчаны на 118 астравах і мае 350 мастоў.

500 ТЫСЯЧ ДОЛАРАЎ ЗА... ПЛІСКІ

У нашых лясах штогод расце мноства жоўтых грыбоў, так званых плісак.

Восенню 1960 года штодзённа высылалася 10 тон свежых плісак за граніцу. Польскі гандаль атрымаў за іх 500 тысяч долараў.

ТЫСЯЧА ПЕСЕНЬ У РЭПЕРТУАРЫ

...Тысяча песень у рэпертуары! Яны выконваюцца на мовах амаль шасцідзесяці народаў свету. Можна падумаць, што гэта пад сілу толькі вялікаму музычнаму калектыву. Аднак гэтыя песні спявае адна спявачка — народная артыстка СССР Тамара Ханум.

ДОБРА ДАІЛІ

Амаль 50 прац. капіталу ўсіх прадпрыемстваў і акцыйных суполак у даваеннай Польшчы належала да заграінчных капіталістаў. Металургія, вугальная і нафтавая прамысловасць у 3/4 знаходзіліся ў руках заграінчнага капіталу.

Найбольшае «польскае» прадпрыемства — «Суполка інтарэсаў» поўнасцю была залежная ад амерыканскага і нямецкага капіталаў.

Уся прадукцыя соды ў Польшчы адбывалася ў двух фабрыках, якія належалі да нямецкага канцэрну «Сальваў». Заграінчныя капіталісты цягнулі з Польшчы велізарныя даходы. Шведскі канцэрн слаўнага ў той час Івара Крыгара, які трымаў у сваёй руцэ манаполь на запалкі ў Польшчы, з 5 мільёнаў злотых укладзенага капіталу выцягнуў 6,5 мільёнаў чыстага даходу. Таму нічога дзіўнага, што запалкі ў гэтым самым часе дзялілі ў Польшчы на 4 часткі, а на вёсках людзі карысталіся крэсівамі.

НАЙМАЛОДШАЯ НА СВЕЦЕ

Наймалодшая на свеце ўдава мае толькі 14 год. З'яўляецца ёй амерыканка Пеггы Прауль, якая маючы 13 год, выйшла замуж і пасля гадовага супружаства муж яе загінуў у катастрофе.

КВАЛІФІКАВАНЫЯ МАЛПЫ

У Сіяме ёсць вельмі многа фальшывых манет. У сувязі з гэтым на кірмашах, у банках і канторах памагаюць касірам кваліфікаваныя малпы, якія грызуць кожную паданую ім манету. Калі на манеце астанецца след зубоў, значыць манета фальшывая, а калі няма следу — манета добрая.

АБ СУСВЕТНЫХ НАРАДЖЭННЯХ

208 дзяцей нараджаецца на свеце на працягу кожнай мінуты. У 1959 годзе прыбыло на зямным шары каля 49 мільёнаў людзей.

У Індыі прыбывае штодзённа 21 тыс. чалавек. На працягу аднаго года ў краіне колькасць насельніцтва павялічваецца на блізка 8 мільёнаў новых грамадзян.

ТАЛЕНТ

На заходніх землях, у Ляскавіцах Алоўскіх, жыве 8-мігадовая Зося Лаўнічак - Дубалінская. Адразу пайшла да другога класа. Дзяўчынка навучылася сама чытаць ва ўзросце 4-ох год. За адзін год навучылася гаварыць па-руску. Зараз ужо хоча вучыцца з падручнікаў да 6 класа. Яна вельмі любіць гісторыю, геаграфію, фізіку і біялогію. Піша вершы, байкі і апавяданні. Маючы 6 год, здабыла першае месца на конкурсе чытання.

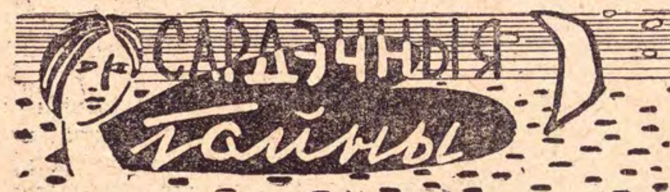

Жыву ў вёсцы. Зараз маю 19 год і закончаных толькі 7 класаў пачатковай школы. Сям'я ў нас вялікая — пяцёра дзяцей у бацькоў. Жывем не найлепш, бываюць недастаткі. І вось здарылася мне вялікае няшчасце. Аж сорамна прызнацца. Аднойчы завітаў да майго бацькі ў сваіх справах малады ляснічы. Было гэта ўлетку. Затым пачаў наведваць нашу хату даволі часта, у святкі і нават будні. Але ўжо не да бацькі прыязджаў на маторы, але да мяне. «Адну толькі цябе кахаю... Напэўна ажанюся з табою», — гаварыў. Мне паказалася, што ён шчыры. Цяпер я цяжарная ўжо другі месяц. Як толькі сказала яму аб гэтым яшчэ ў першым месяцы, дык перастаў прыязджаць. Я даведалася ад сяброўкі з Гайнаўкі, што ён ходзіць ужо да гімназісткі. Баюся прызнацца аб усім сваім бацькам. Што мне рабіць?

Ліля з К.

Сапраўды ў цяжкім і складаным становішчы цяпер Ты апынулася, Ліля. Ляснічы, мабыць, шукаў толькі прыгод. Бачыш, Ліля, сваёй лёгкадумнасцю Ты зрабіла сябе нешчаслівай. На жаль, так паступаюць у нас многія дзяўчаты.

Перад бацькамі не скрывай свайго няшчасця. Скажы ім аб гэтым. Што ж можна Табе цяпер параіць, у чым дапамагчы? На маю думку, калі не хочаш мець дзіцяці, баішся, што не дасі яму належнага ўтрымання і баішся сораму, дык звярніся ў парадню свядомага мацярынства пры Павятовым асродку аховы здароўя ў Гайнаўцы, або непасрэдна да лекара гэтага асродка. Калі не запозна, дык цяжарнасць лекар можа Табе перарваць. Можна было б параіць, каб Ты пагаварыла яшчэ з гэтым ляснічым, але, здаецца, ён да Цябе ўжо не «вернецца». Можаш сказаць яму, няхай хаця ведае, што прычыніў Табе такую бяду, што мусіш шмат папрацiць на здароўі.

СЭРЦАЙКА

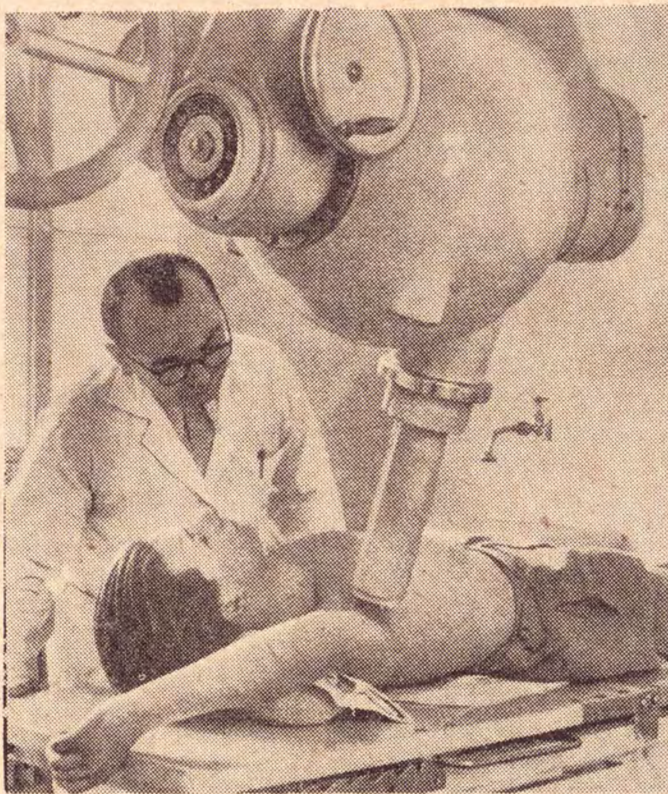

Радыёактыўныя праменні маюць у медыцыне ўсебаковае прымяненне. Дзякуючы іх цудатворным уласцівасцям ліквідуюцца самыя грозныя ачагі хваробы.

На здымку: т. зв. «кабальтовая гармата» ў берлінскай клініцы, у Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы.

Гэтая «гармата» бамбардзіруе ізатаповымі часцінкамі хворыя тканкі хлопчыка.

Карысныя парады

Лёгкія шаўковыя рэчы — блузкі, касынкі і іншыя — ніколі не сушаць на вяроўцы. Выкруціце іх у ручніку, пакіньце так не некаторы час, а затым папрасуйце не вельмі гарачым прасам.

*

Махровыя ручнікі з цягам часу робяцца жорсткімі і дрэнна ўбіраюць вільгаць. У гэтым выпадку іх трэба памыць, пракіпяціць у салёнай вадзе і добра прапаласкаць. Прасаваць або катаць махровыя ручнікі не рэкамендуецца.

*

Для аховы скуры рук ад раздражнення і набухання ў час мыцця, іх трэба часцей апаласкваць у вадзе, да якой дабаўлены воцат.

Цешыцца сэрца

За гады народнай улады адбыліся вялікія змены ў жыцці вёскі Дубічы Царкоўныя. Толькі старэйшае пакаленне памятае яшчэ беспрасветныя гады ў часы санацыі, калі наша мясцовасць вызначалася адсталасцю, занядбанасцю і забабонамі.

Сёння ў нас ёсць сямікласная школа, у якой дзеці могуць вучыцца на сваёй роднай беларускай мове. Маем тут ГРН, пошту, краму, пункт аховы здароўя, млын. У Дубічах ёсць таксама прадпрыемства па вырабу будаўляных матэрыялаў. Некалькі год таму назад была тут праведзена электрыфікацыя. Прыязджае аб'язное кіно.

Змянілася жыццё ў пасобных жыхароў. Многія маюць радыёпрыёмнікі, матацыклы, сельскагаспадарчыя машыны, веласіпеды. Дзякуючы электрычнасці жыццё людзей стаецца больш культурным. Вечарам можна пасядзець над цікавымі і павучальнымі кніжкамі, якія людзі пазычаюць у грамадскай бібліятэцы. Моладзь пасля скончэння пачатковай школы не ідзе ў наймы да кулакоў і не шукае працы. Цяпер усе шляхі адкрыты. Многія з нашай вёскі працуюць на адказных пасадах.

Сяляне нашай вёскі доўга абмяркоўвалі як лепш працаваць, як атрымаць багацейшы ўраджай. І вось дайшлі да вываду, што толькі супольная праца прынясе добрыя вынікі. Таму ў мінулым годзе было вырашана заснаваць сельгасгурток. Уступіла ў яго шмат людзей. Усе пераканаліся, што зараз ім лягчэй і культурней жыць.

Наша вёска з'яўляецца добрым прыкладам вялікіх перамен і зрухаў, якія прынясла з сабою народная ўлада.

МІКОЛА ПАНФІЛЮК
Дубічы Царкоўныя

БОЛЬШ УВАГІ АРГАНІЗАЦЫЙНАМУ ЖЫЦЦЮ

Нядаўна ў вёсцы Плёскі (Бельскі павет) быў наладжаны пад кіраўніцтвам Марыі Грыгарук курс крою і шыцця. На гэты курс запісалася 30 асоб. Жыхары нашай вёскі з удзячнасцю выказваюцца аб сяброўцы Грыгарук, якая задбала аб так важную справу. Доўгія зімовыя вечары павінны быць запоўнены карыснай працай жыхароў у розных гуртках і на розных курсах.

Калі разыходзіцца аб арганізацыйнае жыццё ў Плёсках, дык гэта справа не выглядае тут добра. Існуючыя мясцовыя гурткі ЗМВ. БГКТ спяць. У 1959 годзе гурток Беларускага таварыства паспяхова працаваў. Але ў 1960 годзе ён зусім замоўк. Перад намі яшчэ шмат доўгіх зімовых вечароў, якія трэба выкарыстаць дзеля абмеркавання спосабаў ажыўлення арганізацыйнага жыцця ў Плёсках. Хай прыкладам добрай ініцыятывы і энергіі ў працы паслужаць мясцовыя жанчыны, якія наладзілі курс крою і шыцця.

П. ІВАНЮК
Плёскі

Патрабуюць дапамогі

На пачатку 1960 года ў вёсцы Кашэлі (Бельскі пав.) паўстаў самадзейны мастацкі гурток. Яго заснавальнікам быў вучань мясцовай школы Павал Лямеш, які зараз вучыцца ў Эканамічнай школе ў Бельску Падляшскім. Першай п'есай, з якой выступіў гурток, была «Пярэстая красуля». Моладзь таксама неаднаразова выступала з рэпертуарам беларускіх, польскіх і рускіх песень. Пасля першых поспехаў гурткоўцы заахвоціліся да далейшай працы. Яны вырашылі развучыць п'есу «Прымакі». Аднак прышло лета, перыяд цяжкай працы ў полі і ўсе планы разляцеліся. Ад гэтага часу ніхто не хоча зварухнуць з месца мастацкую працу гуртка. А моладзі ў нас шмат: каля 60 дзяўчат і каля 40 хлопцаў. Існуюць зусім спрыяльныя ўмовы нават дзеля арганізацыі вялікага мастацкага калектыву. Толькі бяда ў тым, што ніхто не хоча ўзяцца за гэтае мерапрыемства. А час ляціць. Зімою найбольш спрыяльны перыяд, каб абудзіць са сну моладзь; ёсць больш свабоднага часу — абы толькі ахвота. Проста не верыцца, каб у такім вялікім асяроддзі моладзі не знайшлося некалькі энергічных і ініцыятыўных людзей.

АЛЯКСАНДР БОБІК
Кашэлі

ПЕРШЫ СНЕГ І ПЕРШЫЯ ДЗІЦЯЧЫЯ РАДАСЦІ.
фота **В. Касакоўскі**

КЛОПАТЫ НАСТАЎНІКАЎ

Настаўнікі ў вёсцы не заўсёды маюць магчымасць знайсці гаспадара, у якога куплялі б гатовы хлеб. Большасць сярод іх кінута жыццём на ласку дастаўкі хлеба ў вясковыя крамы з гросаўскіх пякарняў. Але некаторыя крамы ГС-ы або зусім не абяспечваюць хлебам, або дастаўляюць яго вельмі мала і рэдка. Таксама выглядае справа і з дастаўкай мясных прадуктаў. Напрыклад, у краму ў вёсцы Рыбалы. ГС у Бельску хлеб дастаўляе пераважна адзін раз на 2 тыдні, а мясных прадуктаў — зусім.

На маю думку трэба, каб кіраўніцтвы ГС-аў падумалі аб дастаўцы прадуктаў харчавання для настаўнікаў і справу вырашылі, дзе гэта магчымае. Трэба ж ведаць, што не заўсёды добра, калі настаўнік узаляжняецца ад бацькоў сваіх вучняў.

(мк)

З думкай аб выгодзе людзей

Колькі ж трэба было рабіць калісь намаганняў, колькі пераадольваць цяжкасцей, каб праехаць па дарозе з Острава ў Дуброву (Дуброўскі павет). Гэта была сапраўдная пастка. Тут у глыбокім балоце вязнулі фуры, здараліся розныя непрыемныя нечаканасці. І ніхто зараз, ідучы гэтай дарогай, не павершыць, што калісь здараліся тут такія гісторыі. Усё змянілася на карысць людзей дзякуючы здаровай ініцыятыве і энергіі старшыні Грамадскай рады ў Остраве тав. Аляксандра Жданука. Гэта ён штурхнуў жыхароў навакольных вёсак, каб узяліся за рамонт дарогі. І разгарнуўся грамадскі чын. Людзі акопвалі, вазілі жвір, а што не маглі зрабіць чынам рабілі шарваркам.

Канчаткова ўсе працы былі выкананы восенню мінулага года. Яшчэ ў 1959 годзе паабапал дарогі былі пасаджаны дрэўкі, якія хутка прыняліся і вясною пачынаюць цешыць вочы людзей сакавітай маладой зеленню. На жаль, ёсць людзі, якія здзекваюцца над дрэўкамі, нішчаць іх і марнуюць чалавечую працу.

У бягучым годзе тав. Жданук плануе давесці да належнага выгляду дарогу паміж Остравам і Гарасімовічамі даўжынёю ў 15 км. Такая гаспадарская руплівасць старшыні ГРН у Остраве заслугоўвае ўсямернай увагі і пахвалы. Не пашкодзіць, каб і іншыя старшыні ГРН пайшлі следам тав. Жданука.

ЯНКА Б.

Сакольскія інвестыцыі

З кожным годам прыгажэе Саколка. Усцяж павялічваецца колькасць некалькіпавярховых дамоў. У Саколцы пераважна будуюцца двухпавярховыя дамы. Аднак не толькі жыллёвае будаўніцтва разгортваецца. Вось, напрыклад, у 1959 годзе горад атрымаў двухпавярховую бальніцу для заразна хворых, якая знаходзіцца на вуліцы Крынскай. Зараз на гэтай жа самай вуліцы будуецца двухпавярховы жыллёвы блёк. У 1959 годзе на вуліцы Міцкевіча была закончана будова школьнага гмаху. Заглянем яшчэ на іншыя вуліцы Саколкі, каб даведацца што там чуваць новага. У гэтым годзе пачалася будова трохпавярховага дома на Доўгай. На вуліцы 1-га Мая ў мінулым годзе закончана будову двух двупавярховых дамоў. У першым з іх будзе дом таваровы ПЗГС, а ў другім доме на першым паверху абсталюецца аптэка і два магазіны, на другім паверху будуць кватэры.

На вуліцы Беластоцкай у 1959 годзе пабудавана інкубатар для вываду куранят, а зараз расце тут новы гандлёвы павільён.

Калі ўжо мы гаворым аб новых інвестыцыях, дык трэба адзначыць яшчэ, што зараз будуецца чыгунка з Саколкі ў Дуброву. Ужо зроблены насып даўжынёю ў 17 км і пралажана адзін кіламетр веткі. Дзякуючы будове чыгункі шмат людзей з навакольных вёсак знайшло работу.

Генрых Пілінайць
Саколка

ДАПАМОГА БАБУЛІ

Наталія Анішчук з Агароднікаў (Бельскі павет) пражыла ўжо звыш 70 год. І вось гэтай бабуляй апякуецца солтыс Мікола Барысюк.

— Ну, бабуля, у чым вам дапамагчы? — часта з такімі словамі звяртаецца ён да Наталіі Анішчук. Апошнім разам солтыс задбаў, каб бабуля мела паліва. І ёй у хуткім часе прывезлі з Бельска фуру вугалю.

М. Х.

Маладзёжныя справы Скупава

Вёска Скупава (Бельскі павет) мае свае маладзёжныя турботы. У ёй даволі многа маладых людзей, якія не закончылі сёмага класа. З дапамогай прыйшлі тут настаўнікі мясцовай школы і зараз людзі папаўняюць свае веды. Адзначу, што адмоўнай з'явай у вёсцы з'яўляецца адсутнасць маладзёжнага арганізацыйнага жыцця, якое згуртавала б маладое пакаленне Скупава, разгарнула б культурную працу ў мясцовым асяроддзі.

* НАША АНКЕТА * НАША АНКЕТА *

Як ацэньваеце працу БГКТ

Паважаныя чытачы! 26 лютага 1961 г. Беларускае грамадска - культурнае таварыства адзначае пяцігоддзе свайго існавання. У ацэнцы Таварыства вельмі карыснымі будуць вашы заўвагі. Шчыра выказвайце свае думкі і меркаванні. Дапамогуць вам у гэтым наступныя пытанні:

1. Як ацэньваеш працу Таварыства за 5 год?

2. Як ацэньвае яе тваё асяроддзе?

3. Што ты хацеў бы змяніць у працы Таварыства?

4. Ці ёсць у тваёй вёсцы гурток БГКТ і як ён працуе?

5. Ці з'яўляешся падпісчыкам «Нівы» і як яе ацэньваеш? Ці «Ніва» дастаткова адлюстроўвае тэматыку твайго асяроддзя, павета?

Чытачы, якія прышлюць адказ на ўсе пытанні, маюць магчымасць атрымаць цэнныя кніжныя ўзнагароды. Лісты накіроўвайце пад адрасам: Беласток вул. Варшаўская 11, Галоўнае Праўленне БГКТ.

* НАША АНКЕТА * НАША АНКЕТА *

„NIWA"

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1 tel centr. 37-41 red naczelny i sekretariat 25-89.

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa".

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł, kwartalnie — 7.20 zł półrocznie — 14.40 zł. rocznie — 28 80 zł.

Wpłaty kierować na PKO Nr 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł, półrocznie — 20 30 zł i rocznie — 40.60 zł. Należność za prenumeratę za granicą wpłacać na konto PKO Nr 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem: CHZ „ARS POLONIA", Warszawa, Krakowskie Przedmieście nr 7. Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16

Nkł. 5.000 Błtk N-2

САПРАЎДНАЯ КАЗКА

Раз, два, тры, чатыры, пяць, вышаў зайчык пагуляць. Раптам лісіца выбягае і хітрым голасам зайчыка пытае:

— Куды спяшаеш, даражэнькі? Мо' на прагулку выбраўся.

У зайчыка ад страху душа апынулася ў кароценькім яго хвосціку. Крывячы мордачку, ён, заікаючыся, праляпятаў.

— Па-а-дыхаць свежым паветрам збіраюся.

— Вось як. Другія зайкі ў школе пацеюць, а ты, гіцаль, без ведама маці - зайчыхі і бабра - настаўніка ў гультаі сабраўся. Паветра свежага захацелася, — дакарала ліса, неўпрыкметку прыбліжаючыся да парушыцеля дысцыпліны.

Прадчуваючы бяду, зайка ад страху перакульнуўся і апынуўшыся ў густым зарасніку, замер.

Доўга ён так праляжаў без духу, ды вельмі шкадаваў, што не пайшоў у школу. Пасля, выплакаўшыся ўдосталь, устаў, і, апусціўшы вушы, паплёўся дахаты. За кожным карчом, здавалася зайку, пытаілася лісіца. Сэрца яго замірала і таму нічога дзіўнага, што ён у разгубленасці наступіў на старога крата.

— Інвалідаў не шануеце, на лясных дарожках хуліганіце! — запішчаў крот.

Зайчык шарахнуўся ў бок і апынуўся перад раздзяўленай пашчай ваўка.

На зайкава шчасце воўк быў сыты, як мяснік і вельмі лянівы. Але ўсё ж па-воўчым звычаю выскаліў зубы ды завыў:

— Што ж ты, напоўналетні грамадзянін, разбоям займаешся?! Сляпога старэчу Крата Кратовіча крыўдзіш!

Перапалоханы зайка прысеў на заднія лапкі і прашаптаў ледзь чутным галаскам:

— Прабачце вялікадушна. Ад лісіцы ратуюся.

— Лжэш каплавухі. Лісіца вегетырыянкай стала. На сам успамін аб мясе млосна ёй робіцца. Сама аб гэтым мне гаварыла.

Захапіўшыся сваім красамоўствам, воўк і не заўважыў як зайка знік.

Чытачы пацікавіцца могуць дзеля чаго апісаў я гэту гісторыю.

Людзі добрыя, ды папросту. Сустрэў я школьніка, уцёкшага са школьных заняткаў. Адчуваў ён сябе зусім па-заячы, а старэйшыя грамадзяне зусім абыякава праходзілі побач.

Кожны апушчаны дзень у школе вельмі спатрэбіўся б на экзаменах, але не вярнуць яго з прычыны заячай лёгкадумнасці.

Вэздука Лявонь

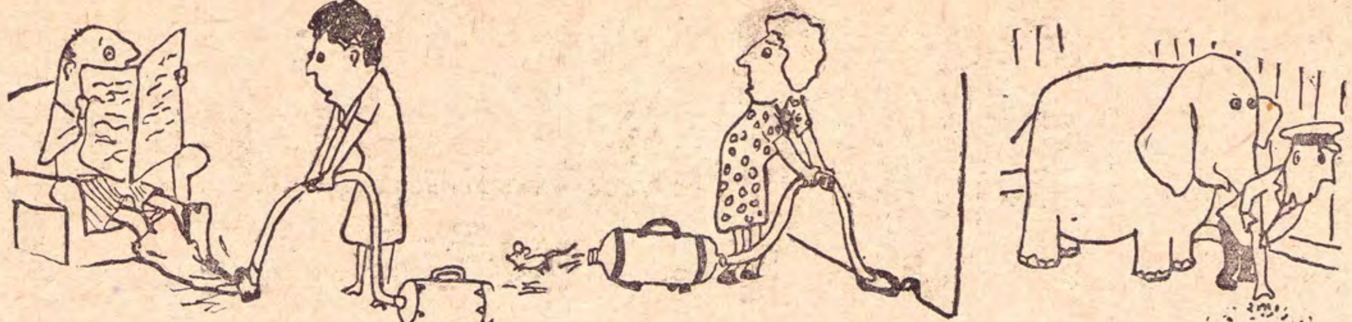

Мой любы

Неахвота мне прызнацца,
Што расцяпай любы ёсць.
Што зрабіць, куды дзявацца?
Як праходзіць маладосць!

Замуж выйсці кожна хоча
Ды не кожны хоча браць.
Каб змяніць свой стан дзявочы,
У чарзе трэба стаяць.

Асудзіце людзі самі,
Лепшага шукаць мне дзе?
І найгоршы на'т часамі
Нам спатрэбіцца ў бядзе.

Любы мой ляжыць на печы,
Мухі б'е на паталку.
Адляжаў сабе ўжо плечы,
Спіць цяпер ён на баку.

Крыху хворы ён нябога,
Дроў зімою не прывёз.
І таму на печы ногі
Адмарозіў у мароз.

Едзе з горада мой любы,
Быццам усміхаецца,
Ён уставіў сабе зубы,
Рот не замыкаецца.

Любы кніжкі пазычае,
Ён — асвечаны народ,
Тыдзень вокладку чытае,
На змест рэзервуе год.

Што ты любы, надзьмуў губы
І фарсішся, як індык.
За вушамі бруду груба,
Ідзі вымыйся ў шаплік.

Я за любага вазьмуся,
Выкупаю, есці дам,
Будзе лепшы — вам бажуся,
Верце ўжо маім славам.

АНДРЭЙ САМАСЕЙ

Гумар сатыра

Самаабслугоўванне

ПАДЗЯКА ЦЁШЧЫ

— Я чуў, што вы, залаценькая цёшча, ужо хочаце нас пакінуць і выехаць?

— А як жа, мілы зяценька, а як жа. Бывай здаровы, дай табе Боже ж разбагацець, каб у цябе было 60 хат, каб у кожнай хаце было 60 пакояў, каб у кожным пакоі — 60 ложак і каб цябе ў дзень 60 разоў трасца трасла, ды перакідвала з адной пасцелі на другую.

Янка Клімюк
Дубічы - Царкоўныя

ДАГАВАРЫЛІСЯ

Аднойчы стары, лысы кавалер спаткаўся з маладой, здаровай і грудзістай дзяўчынай. Ён узяў яе за грудзі і кажа:

— Ох, каб мы з табою пажаніліся, тады план з малаком выканалі б.

Адкінуўшы яго руку ад сваіх грудзей, дзяўчына гладзіць яго па лысай галаве і адказвае:

— Але з шэрсцю зусім праваліліся б.

Марыся Бярозка
з-пад Дыдулёў

Падзялілі першае месца...

АДКАЗАЎ

Настаўнік дае прыклады:
— Я мыюся, ты мыешся, яны мыюцца. Толік, які гэта час?
— Субота! — пачуўся адказ.

Марыся Нікіцюк
Бельск

НЕ МАЕ КЛОПАТУ

— Я ніколі не маю клопату з выхаваннем сваіх дзяцей: ніколі на іх не падымаю рукі, ну хіба толькі ў самаабароне!

Сяргей Сэвэрын
Мастаўляны

НЕ ПРЫЗНАУСЯ

Маці: — Коля, скажы, колькі маеш двоек?
Коля: — Не скажу.
Маці: — Прызнайся, то за кожную двойку дам па залатоўцы.
Коля: — Што ты хочаш, каб за пятнаццаць злоты выявіў я сваю таямніцу?!

Мікалай Назарук
Плюцічы

АСЦЯРОЖНЫ

Суддзя да шафёра, які пераехаў старую бабулю:
— Чаму вы не трубілі?
— Не хацеў перапалохаць, пане суддзя, — адказвае шафёр.

В. Іванюк
Пасынкі

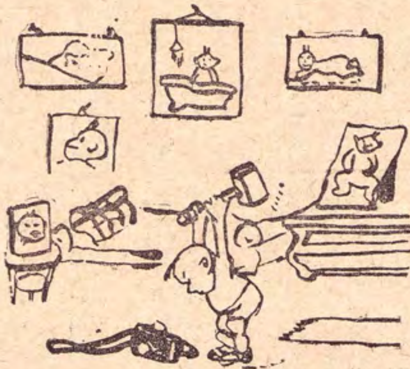

— Нарэшце я распраўлюся з маім мучыцелем!

Замуж пайсці, трэба знаць

(БЕЛАРУСКАЯ НАРОДНАЯ ПЕСНЯ)

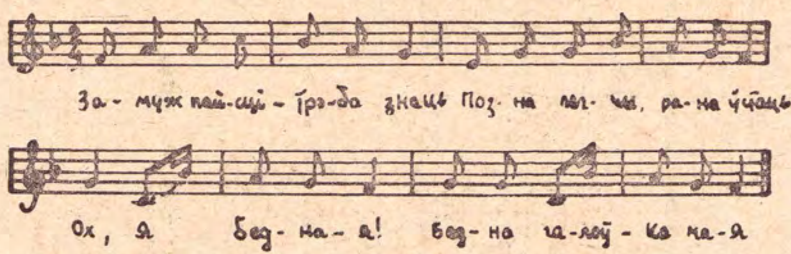

Замуж пайсці — трэба знаць
Позна легчы, рана ўстаць.
Ох, я бедная!
Бедна галоўка мая!

Ледзьве тыдзень па вяселлі,
І прыносіць муж кудзелю.
Ох, я бедная! і г. д.

Кудзеля і верацёна
Ля цябе, мая жона,
Ох, я бедная! і г. д.

Трэба ткаці, трэба прасьці:
Німа белля ані ўкласці.
Ох, я бедная! і г. д.

Дзевярочак — ні браточак:
Да дзіцяці, як звярочак,
Ох, я бедная! і г. д.

А залвіца — ні сястрыца:
Да дзіцяці, як звярыца.
Ох, я бедная! і г. д.

А сьвякроўка — ні матуля:
Дзіця плача, не прытуле.
Ох, я бедная! і г. д.

А мужык мой муку сее,
А я рада, што ўмее.
Ох, я бедная! і г. д.

Пакуль хлеб я замясіла,
Свіння дзверы ззавесіла.
Ох, я бедная! і г. д.

Пакуль дзверы уставіла,
Дык і мужа угнявіла.
Ох, я бедная! і г. д.

Пакуль мужа загадзіла,
Дык свіння гаршчок пабіла.
Ох, я бедная! і г. д.